

Samfunnsøkonomiske virkninger av friluftsliv

Steinar Strøm, Ingeborg Rasmussen,
Øystein Hernæs og Hanne Toftdahl

VISTA ANALYSE AS

Samfunnsøkonomiske virkninger av friluftsliv

Kort oppsummering av
hovedfunn

Hanne Toftdahl, 20.03.17

Innhold

- Samfunns mål – hva ønsker samfunnet å oppnå gjennom friluftsliv for alle?
- Hvorfor bruke av knappe offentlige ressurser på friluftsliv?
- Utvikling, trender og konsekvenser med samfunnsøkonomiske konsekvenser
- Gevinstpotensial og friluftslivets bidrag
- Barrierer og muligheter: hvordan realisere gevinster

Hvorfor friluftsliv for alle?

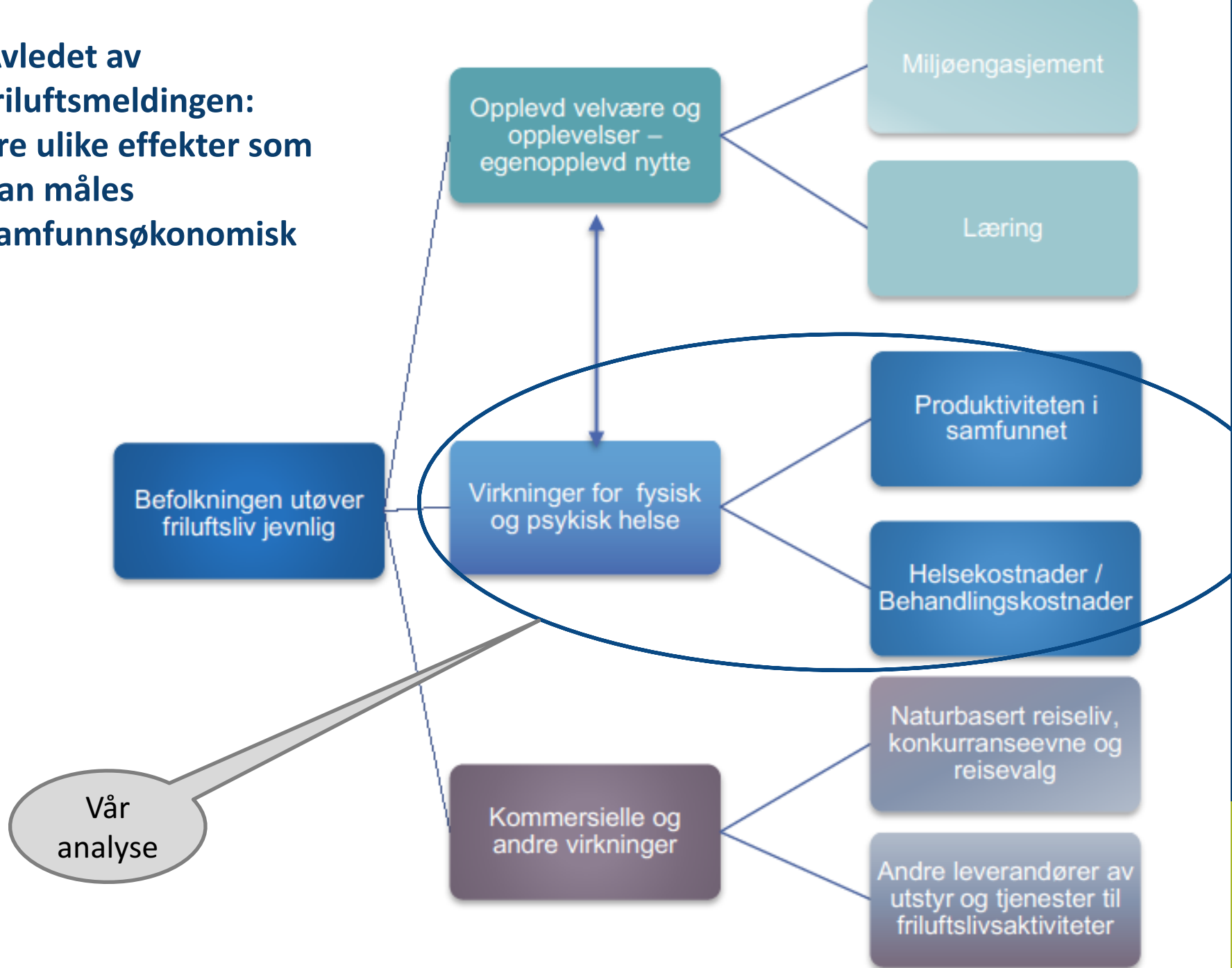
Regjeringens hovedmål er at befolkningen utøver friluftsliv jevnlig (Meld. St.18 (2015 - 2016)):

- ✓ satsning på friluftsliv sentralt i regjeringens folkehelsearbeid
 - ✓ **Virkning på fysisk og psykisk helse**
 - Produktivitet, arbeidsinnsats, arbeidslivskostnader og mindre belastning på helsebudsjettene
 - Utjevne sosiale helseforskjeller
 - ✓ **Egenopplevd nytte, glede, velvære og naturopplevelse**
 - Naturen som læringsarena
 - Deltagelse i friluftsliv skal gi miljøengasjement
 - ✓ **Utvikling av kommersielle aktiviteter, reiselivsprodukter**
 - ✓ Bærekraftig reiseliv i Norge
 - ✓ Flere ferierer i Norge, flere utlendinger; positivt på handelsbalansen

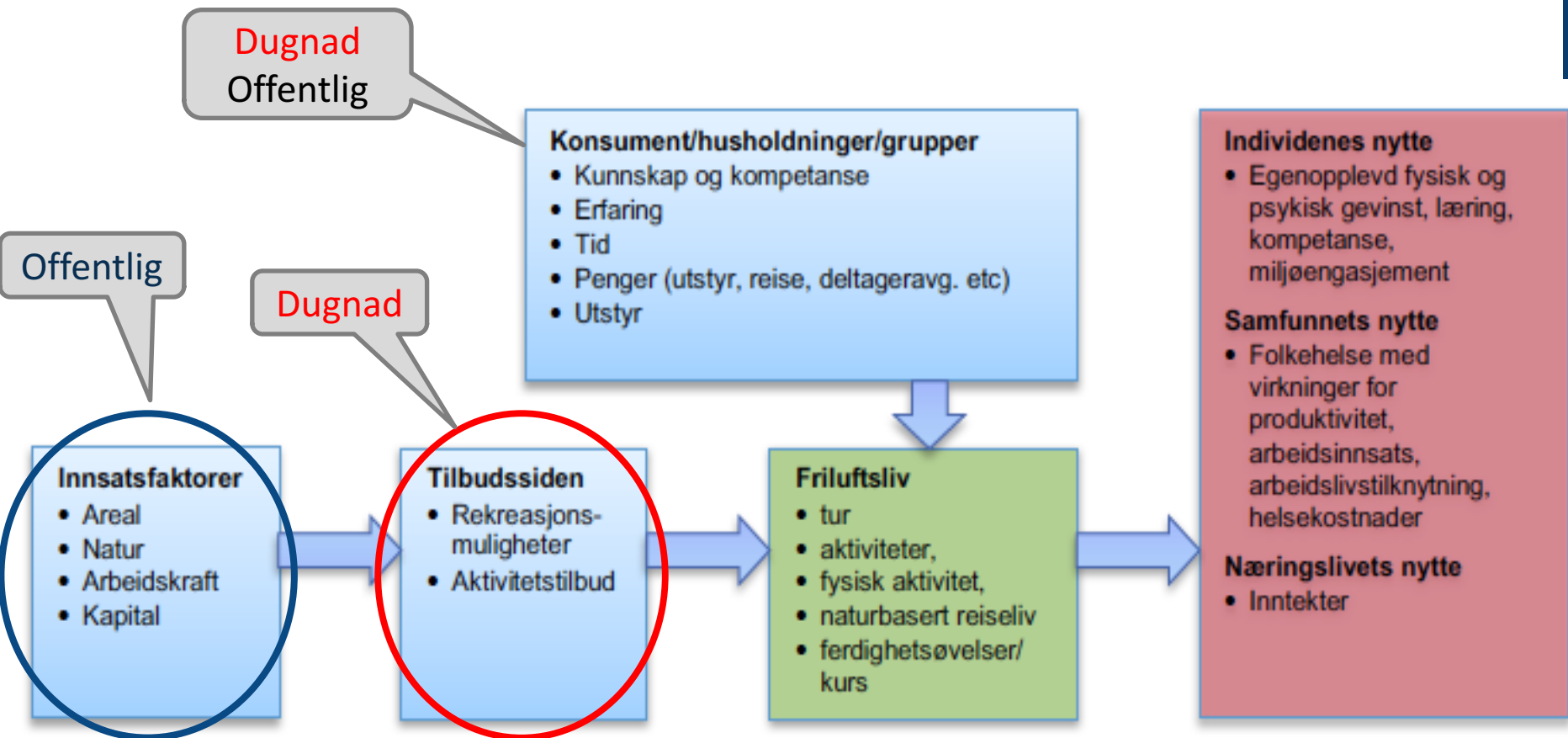

Hva er en
samfunnsøkonomisk
analyse?

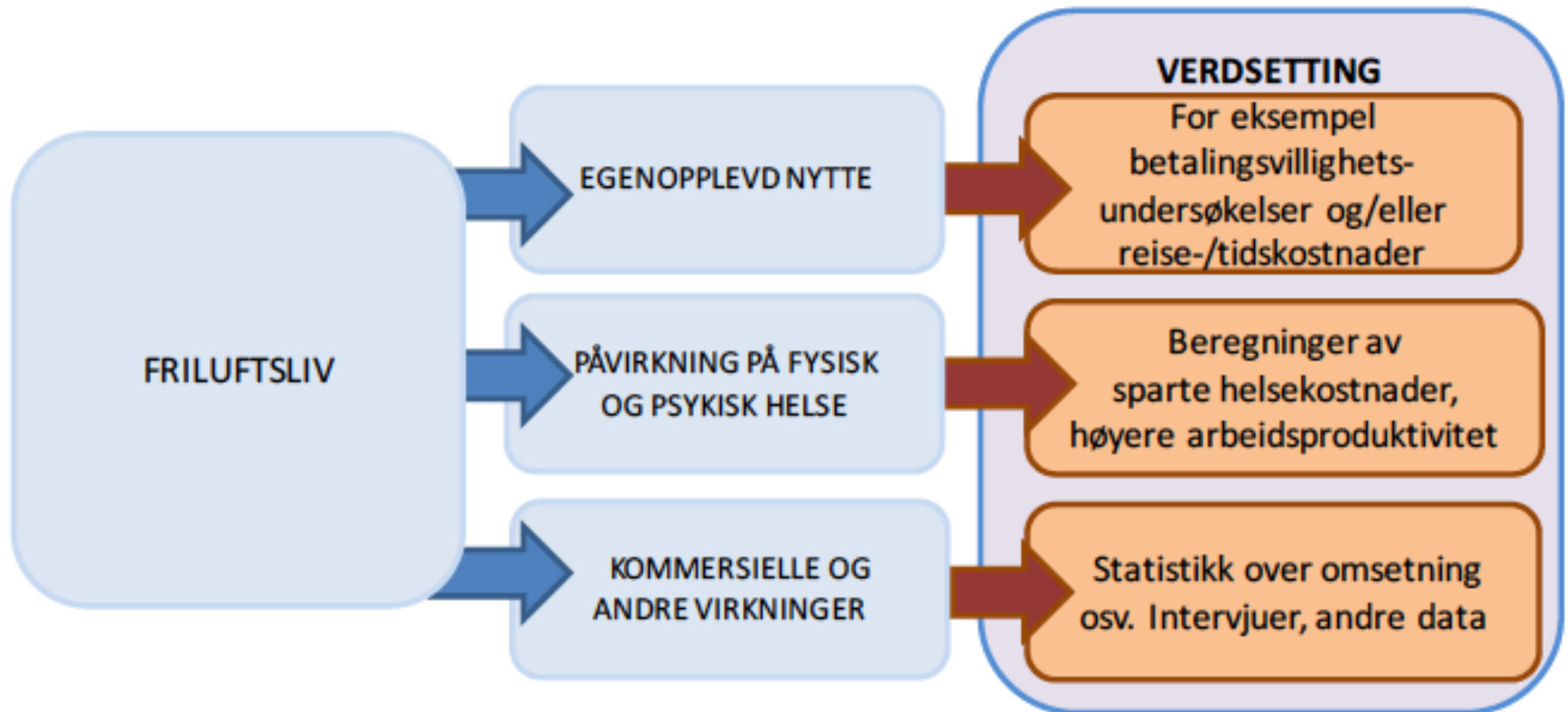
**Avledet av
friluftsmeldingen:
Tre ulike effekter som
kan måles
samfunnsøkonomisk**

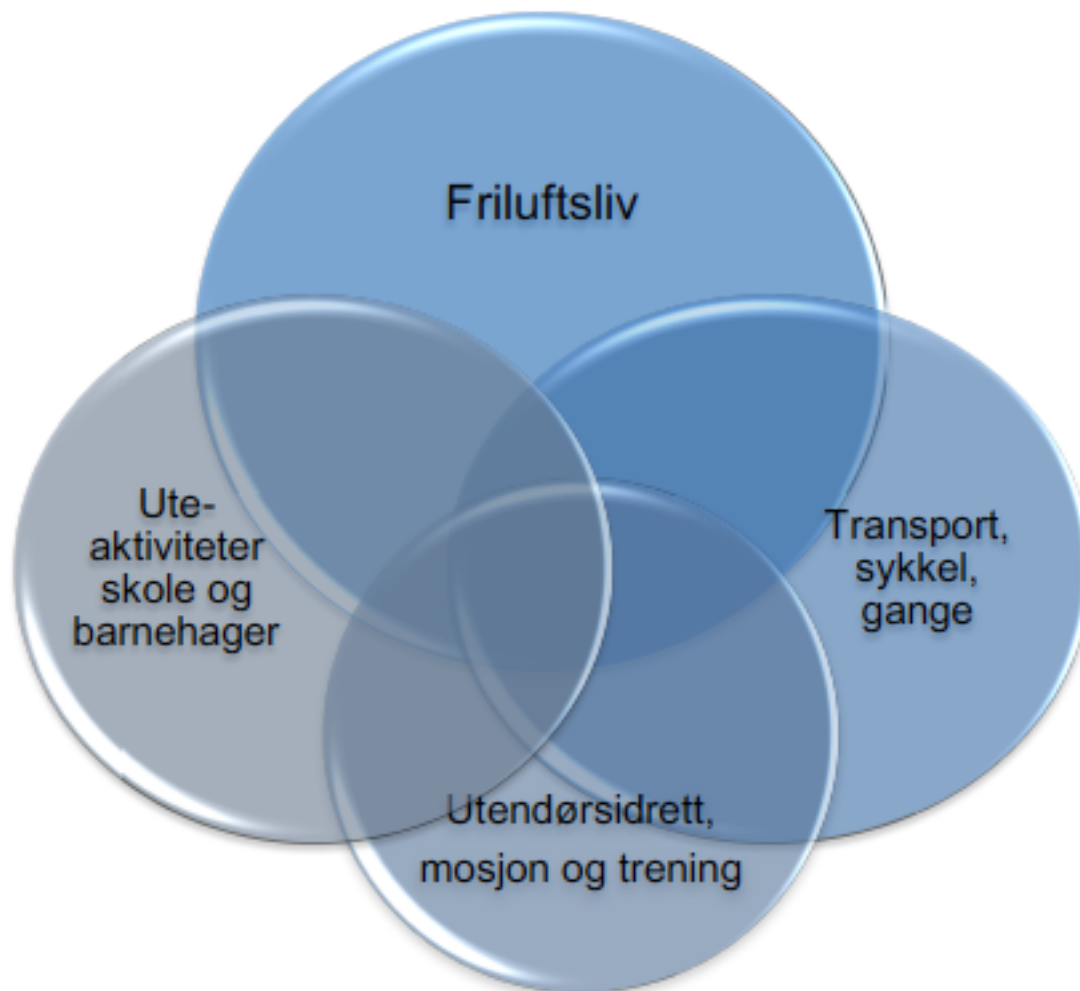
Fra produksjon til utøvelse/konsum til økonomisk nytte – offentlig ansvar

Ulike metoder for å beregne nytten

Friluftsliv er ikke bare fottur på en sti

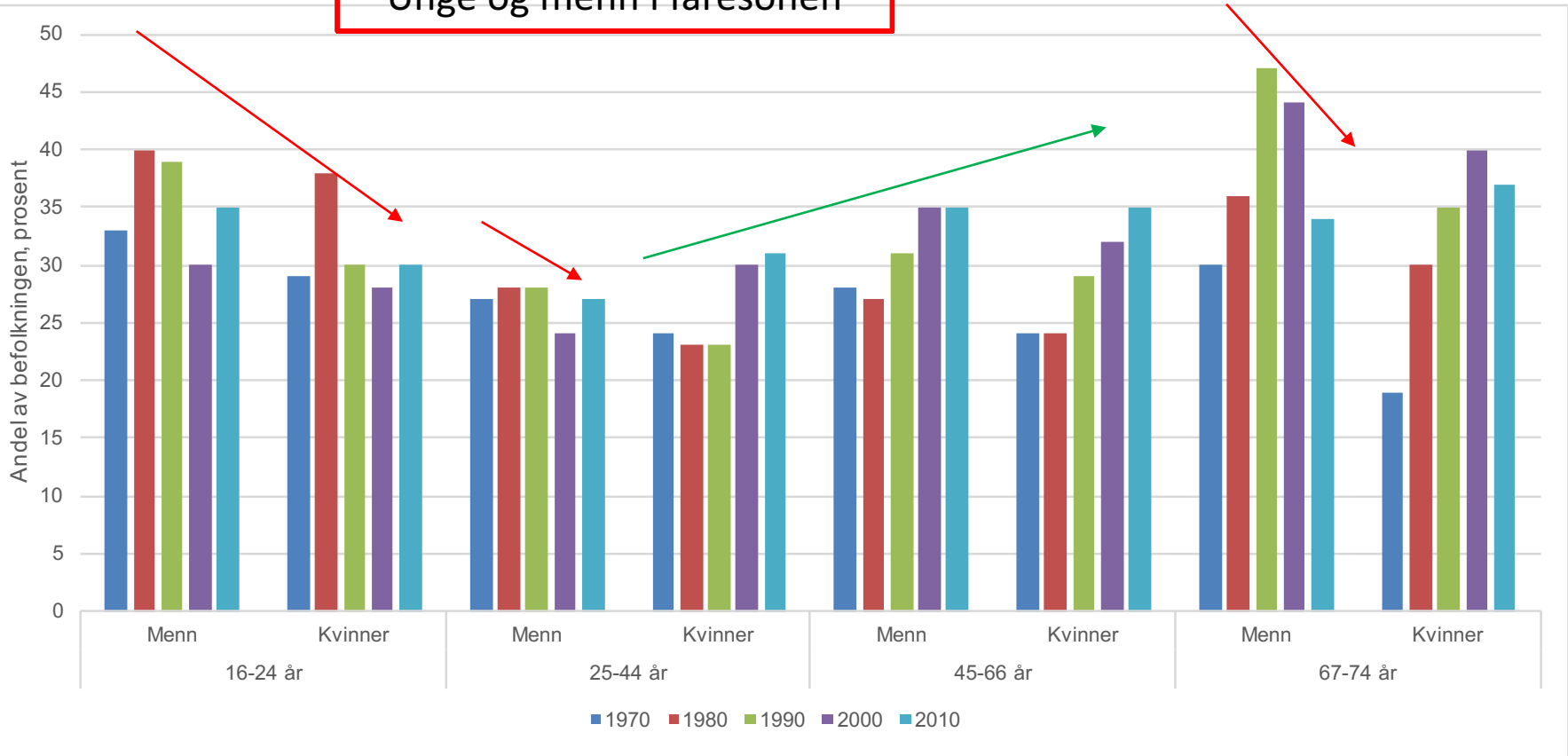

Det går bare
nedover

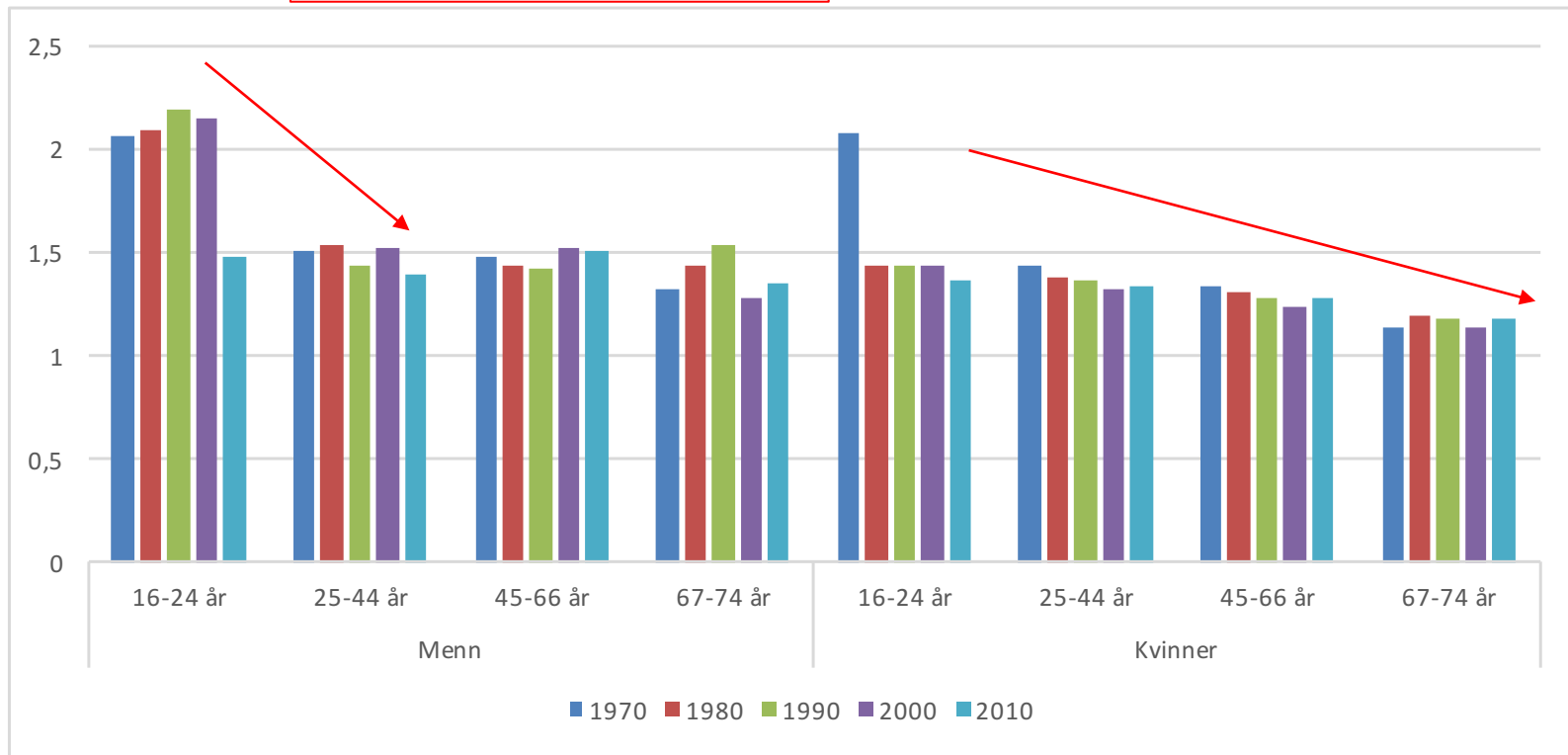
Andel som utførte idretts- eller friluftslivsaktiviteter en gjennomsnittsdag (%), tid, alder kjønn

Unge og menn i faresonen

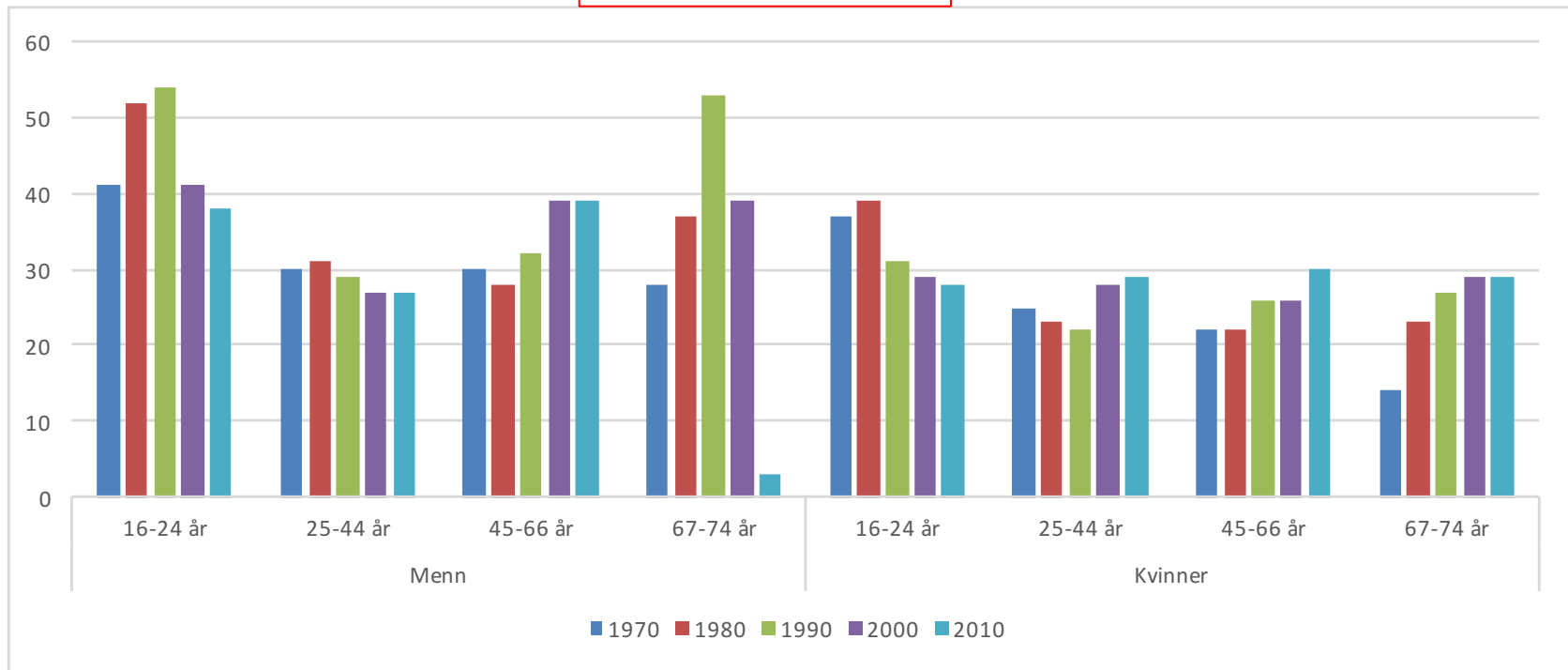
Tid brukt til ulike aktiviteter en gjennomsnittsdag blant dem som har utført aktivitet (timer og minutter)

Unge og eldre i faresonen

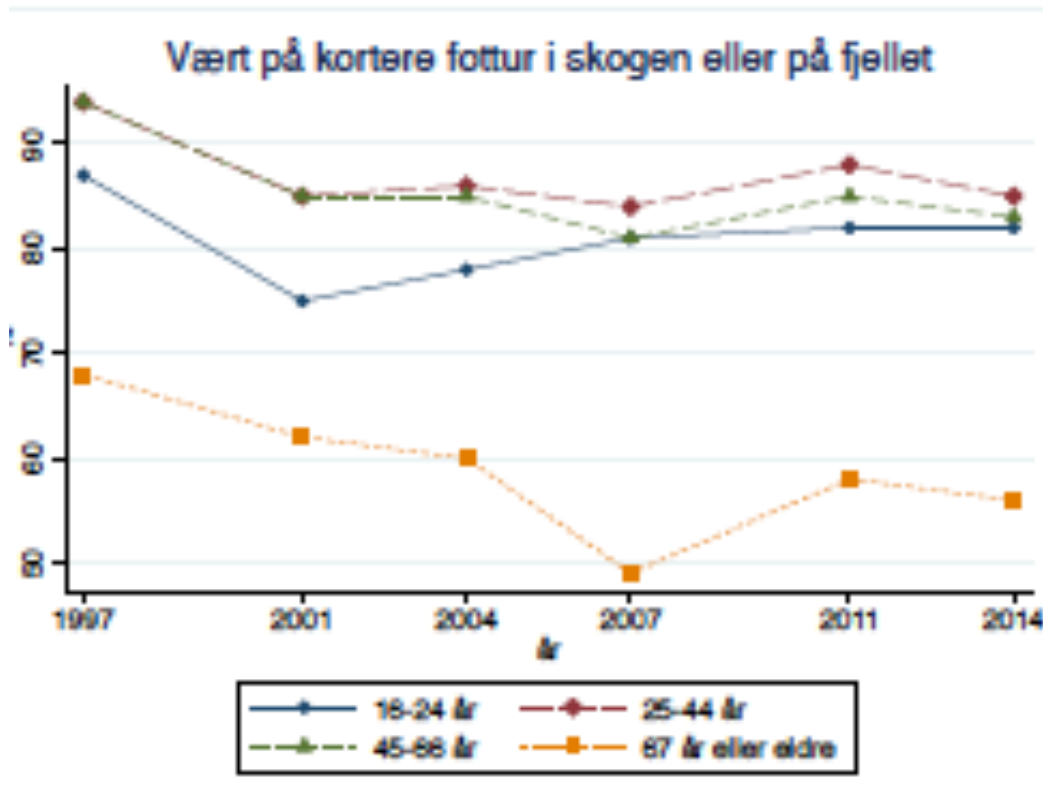

Tid brukt til ulike aktiviteter en gjennomsnittsdag blant alle (minutter)

Unge i faresonen

Mange – men færre på tur

Fallende aktivitetsnivå og helsekostnader

- Mindre aktive enn helsemyndighetene anbefaler
 - Nordmenn er blant de minst fysisk aktive i Europa, flere trener, men det kompenseres på langt nær for lavere hverdagsaktivitet
 - Målinger viser at nordmenn er mindre aktive enn de tror; det gjelder særlig for menn
 - Vekten øker på tross av at kaloriinntaket er noenlunde stabilt
 - Flere overvektige og inaktive barn
- Helsekonsekvenser
 - Inaktive barn: tynnere knokler, redusert bevegelighet mv: kan aldri tas igjen senere
 - Økt risiko for en rekke sykdommer
 - Mer hjelpetrengende eldre? Potensielt behov for sykehjems plass tidligere i livsløpet

Hvorfor faller aktivitetsnivået?

- **En stor grad av nåtidsskjevheter** - vi velger øyeblikket fremfor opplevd lykke på et fremtidig tidspunkt – ”dørstokkmila”
- **Opplevd egen nytte avhenger av form og erfaringer** - med økt form og kompetanse vil den egenopplevde nytten øke – barn viktig – kunnskapsoverføring til nye landsmenn viktig.
- **Prioritering og tilrettelegging av arealer koster** - prisen er høyest der arealprisene er høyest – fortetting gir stadig lenger avstand til turveier og friluftsområder
- **Friluftsliv er et felles gode** - dugnadsbasert, mange gratispassasjerer – behov for offentlige investeringer øker med økt tetthet

Samfunnsøkonomiske verdier

1. Økt produksjon av varer og tjenester når personene arbeider mer, samt økt produktivitet som følge av bedre helse og læring knyttet til høyere arbeidsinnsats.
2. Produksjonsøkninger knyttet til færre personer på sykestrygd, uføretrygd og tidlig pensjon.
3. Mindre bruk av ressurser i forbindelse med behandling av fysisk inaktive personer som blir syke.
4. Lavere skattefinansieringskostnader knyttet til offentlige utgifter. Lavere utgifter til sykestrygd, uføretrygd, pensjoner og arbeidsledighetstrygd er lavere overføringer og er ikke samfunnsøkonomiske gevinster.
5. Høyere produsentoverskudd i kommersielle virksomheter knyttet til friluftsliv.
6. Velferdsøkninger i form av mer velvære og fritidsopplevelser for mer fysisk aktive personer, samt flere kvalitetsjusterte leveår.

Hvorfor bruke offentlige ressurser på friluftsliv?

Tre grunner til offentlige inngripen:

1. **Effektivitet** (markedssvikt), vi viser følgende karakteristika ved friluftsliv:
 - Kollektive goder (fellesgoder)**
 - Uten offentlige tiltak vil "produksjonen" av fellesgoder bli for lav; det betyr for lite tilgang på fellesarealer og for lite tilrettelegging (skiløyper, merking av turstier, tilrettelegging av arealer, mv)
 - Positive eksterne effekter**
 - Uten offentlige tiltak befolkningen utøve mindre friluftsliv enn det som er samfunnsøkonomisk lønnsomt
2. **Formyndergoder** (merit goods) - staten tar ansvar og ordner opp når du ikke selv vet best)
Nåtidsskjevhet
3. **Fordeling**
Sosiale helseforskjeller; deltagelse i friluftsliv er tilgjengelig for, og kan utøves av alle – men noen grupper slår dårligst ut på alle parametre.

Konklusjon: Investering i arealsikring og tilrettelegging, og tiltak som stimulerer til økt aktivitet i hele befolkning kan utløse samfunnsøkonomiske gevinster

Gevinster ved økt aktivitet

Vår analyse viser basert på empiriske data fra MORO-prosjektet og levekårsdata viser:

- MORO, har en positiv og klart signifikant virkning på mosjon, som igjen har en positiv virkning på helsen. Mosjonstiltaket, MORO, er derfor et eksempel på et lavkostnadstiltak som kan bedre helsetilstanden til en befolkning som hadde dårligere helse enn sammenliknbare grupper (Romsås versus Furuset)
- **Personer med meget god helse arbeider i snitt 1.8 timer mer per uke enn personer med en dårligere helsetilstand**
- **10 minuttene mer i fysisk aktivitet per dag gir en signifikant gjennomsnittlig økning i timer arbeidet per uke**

Konklusjon

Gevinster fra økt fysisk aktivitet i den norske befolkningen er:

- Flere timer arbeidet, gitt yrkesdeltakelse, i dagens befolkning 25-62 år
- Økt yrkesdeltakelse i dagens befolkning 25-62 år
- Færre sykemeldte og færre uføretrygdede
- Færre som pensjonerer seg tidlig
- Lavere utgifter til pleie og omsorg
- Bedre livskvalitet og flere leveår
- Dagens barn og unge kan få et bedre voksent liv, mindre preget av livsstilssykdommer
- Barn som er fysisk aktive lærer bedre, noe som kan ha langsiktige virkninger for produktiviteten i samfunnet.

Gevinstpotensial av en moderat økning i aktivitetsnivået med tiltak som treffer grupper som i dag er inaktive eller lite aktive slik at de **utøver minimum 10 minutters fysisk aktivitet hver dag er beregnet til 80 mrd kroner per år**

Hva kan kommunen
gjøre med denne
kunnskapen?

Friluftslivets tiltakskjede – hvem gjør hva – og hva er din rolle?

Offentlige ressurser på friluftsliv – hva er kommunens rolle?

Tre grunner til offentlige inngripen:

1. Effektivitet (markedssvikt), vi viser følgende karakteristika ved friluftsliv:
 - **Kollektive goder (fellesgoder)**
 - Uten offentlige tiltak vil "produksjonen" av fellesgoder bli for lav; det betyr for lite tilgang på fellesarealer og for lite tilrettelegging (skiløyper, merking av turstier, tilrettelegging av arealer, mv)
 - **Positive eksterne effekter**
 - Uten offentlige tiltak befolkningen utøve mindre friluftsliv enn det som er samfunnsøkonomisk lønnsomt
2. **Formyndergoder** (merit goods) (staten tar ansvar og ordner opp når du ikke selv vet best)
 - Nåtidsskjevhet
3. **Fordeling**
 - Sosiale helseforskjeller; deltagelse i friluftsliv er tilgjengelig for, og kan utøves av alle – men noen grupper slår dårligst ut på alle parametre.

Konklusjon: Investering i arealsikring og tilrettelegging, og tiltak som stimulerer til økt aktivitet i hele befolkning kan utløse samfunnsøkonomiske gevinster

Tilrettelegging for friluftsliv blir viktigere desto tettere vi bor

- Vi mister brukere – færre går på tur
- Vi bor stadig lenger unna friluftsområdene
- Avstand til friluftsområder/gangveier/turstier har stor betydning for hvor aktiv man er
- Behov for tilrettelegging med bl a lyssetting øker med økt tetthet og økt grad av utrygghet
- Tilrettelegging for barn viktig (for å redusere nåtidsskjevhet og øke egennyttten)
- Barns friluftslivsaktivitet starter med idrett i natur
- Gangveier gjennom boligområder i byene viktig – til tross for at arealprisene her er høyest (sykkel seiler opp, men gangveier er viktig)